

1. Państwo jako podmiot prawa międzynarodowego

a. 1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

Po przeprowadzonej lekcji uczeń:

- wie, co to jest podmiot prawa międzynarodowego,
- wie, co to jest państwo,
- zna atrybuty państwa,
- wie, co to jest suwerenność,
- zna prawa zasadnicze państwa,
- zna zasadę równości państw,
- rozumie, na czym polega suwerenność państwa a uczestnictwo w strukturach międzynarodowych,
- wie, czym jest immunitet jurysdykcyjny państwa,
- rozumie zasadę nieinterwencji.

ii. b) Umiejętności

Uczeń:

- bierze czynny udział w dyskusji: słucha innych wypowiedzi, przytacza argumenty, przekonuje oponentów do własnych racji,
- analizuje zasadę równości państw w kontekście rzeczywistych stosunków międzynarodowych,
- dostrzega różnice między literalnym zapisem praw i obowiązków państwa, a ich faktyczną realizacją.

b. 2. Metoda i forma pracy

Heureka: uczniowie wymieniają określenia łączące się ze słowem państwo (m.in. suwerenność, niezależność). Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: Co to jest państwo? Prosi o nazwanie cech, wartości, które najlepiej pojęcie to opisują.

Zasadnicza część zajęć będzie miała charakter poszukująco-problemowy. Nauczyciel zapozna uczniów z najważniejszymi pojęciami dotyczącymi państwa. Terminom: suwerenność i równość państw będzie towarzyszyła dyskusja zmierzająca do konfrontacji teorii z praktyką. W trakcie lekcji będą czytane fragmenty przepisów prawnych dotyczących poznawanej tematyki.

c. 3. Środki dydaktyczne

1. Słownik języka polskiego.
2. Skopiowany artykuł 2. Karty Narodów Zjednoczonych.
3. Kopia fragmentu *Deklaracji zasad prawa międzynarodowego dotyczących przyjaznych stosunków i współpracy między państwami zgodnie z Kartą NZ.*

d. 4. Przebieg lekcji

i. a) Faza przygotowawcza

Wprowadzenie do zajęć. Na początku odbywa się dyskusja na temat tego, z czym kojarzy się pojęcie: państwo. Co to jest zdolność prawna? Uczniowie mówią w oparciu o własne wiadomości, co oznacza stwierdzenie, że w momencie osiągnięcia pełnoletniości dana jednostka staje się w pełni odpowiedzialna za swoje czyny. Nauczyciel przytacza, a klasa zapisuje definicje państwa i podmiotów prawa międzynarodowego.

ii. b) Faza realizacyjna

1. Ludność, terytorium i suwerenna władza jako atrybuty państwa.
2. Przybliżenie terminu: suwerenność państwowa jako „niezależności władzy państwowej od jakiegokolwiek innej władzy”.
3. Dlaczego nie możemy w stosunku do terytorium kolonialnego zastosować terminu: państwo?
4. Dyskusja na temat: Czy PRL był suwerennym podmiotem prawa międzynarodowego? Czy suwerenność jest podzielna, czy możemy mówić o niepełnej suwerenności?
5. Omówienie tzw. zasadniczych praw państw (odróżnienie od praw nabytych wynikających głównie z umów międzynarodowych) do: istnienia, niezawisłości, równości, utrzymywania stosunków międzynarodowych, czci.
6. Czym jest zasada równości wszystkich państw?
7. Równość państw w rzeczywistości. Dyskusja na temat tego, czy państwa małe i ekonomicznie słabe w relacjach z dużymi i silnymi są faktycznie, a nie tylko literalnie, sobie równe.
8. Czy wszystkie państwa stosownie do zasady równości korzystają w takim samym stopniu z przysługującej im ochrony prawnej?
9. Jakie czynniki decydują o pozycji danego państwa w stosunkach międzynarodowych?
10. Omówienie immunitetu jurysdykcyjnego państwa jako zasady traktującej o tym, że żadne państwo nie może być sądzone przez inne państwo.
11. Omówienie zasady nieinterwencji jako zakazu mieszania się państw w sprawy należące do kompetencji własnej innych państw.

iii. c) Faza podsumowująca

Nauczyciel przypomina, że państwa nie funkcjonują w izolacji. Przytacza formułę, że granice wolności jednostki wyznacza wolność drugiego człowieka. Każde państwo w swojej

działalności winne jest poszanowania suwerenności innego państwa.

Nauczyciel przedstawia umowy międzynarodowe jako czynniki określające na dany moment prawne zobowiązania państwa. Czy rezygnacja z części kompetencji własnych na rzecz organów wielonarodowych może oznaczać utratę suwerenności? Wymiana zdań na temat: integracja europejska a suwerenność państwowa.

e. 5. Bibliografia

1. Bieleń S., *Prawo w stosunkach międzynarodowych. Wybór dokumentów*, UW, Warszawa 1998.
2. Góralczyk W., *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, wyd. 6 popr. i uzupełn., Wydawnictwa Prawnicze PWN, Warszawa 1998.
3. *Uniwersalny słownik języka polskiego*, pod red. S. Dubicza, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.

f. 6. Załączniki

i. a) Zadanie domowe

Na podstawie wiadomości z lekcji odpowiedz na pytanie: Czy wstąpienie Polski do UE wzmocniło, czy osłabiło naszą suwerenność? Uzasadnij swoje zdanie (praca pisemna; objętość pracy około 600 słów).

g. 7. Czas trwania lekcji

45 minut

h. 8. Uwagi do scenariusza

Lekcja jest poświęcona przede wszystkim zagadnieniu suwerenności. To ona bowiem jest zasadniczą wartością decydującą o istnieniu państwa jako podmiotu międzynarodowego. Bez niej pojęcie państwa nie ma racji bytu.

Drugim ważnym elementem poruszonym w niniejszym scenariuszu jest kwestia równości państw. Ten aspekt jest ściśle powiązany z pierwszym. Od tego, w jakim stopniu państwo może realizować swoje prawa wynikające z międzynarodowych postanowień, w dużej mierze zależy jego faktyczna suwerenność.